

Forum for Natur og Friluftsliv - Sør-Trøndelag

Sandgata 30, 7012 Trondheim

Tlf.: 91369378 E-post: sor-trondelag@fnf-nett.no

Klage på konsesjon til Frøya vindkraftanlegg, Svarthammeren vindkraftanlegg, Geitfjellet vindkraftanlegg, Remmafjellet vindkraftanlegg og 420 kV linjen Storheia – Trollheimen

Sammendrag

Forum for Natur og Friluftsliv Sør-Trøndelag klager på vedtaket om å gi konsesjon til Frøya vindkraftanlegg, Svarthammeren vindkraftanlegg, Geitfjellet vindkraftanlegg, Remmafjellet vindkraftanlegg og 420 kV linjen Storheia – Trollheimen. Vedtaket medfører at sammen med anleggene på Fosen som er til klagebehandling, blir hele Sør-Trøndelags kyst dominert av vindkraft. Dette har stor innvirkning på bevaring av urørt natur, biologisk mangfold og mulighetene å bedrive friluftsliv langs kysten. Vi mener at de mål og forpliktelser vi har for å bevare biologisk mangfold og urørt natur må gå foran mål om fornybar energi som vi snart har oppnådd.

Mål om fornybar energi

Man bruker som hovedargument for å gi konsesjon til vindkraftanleggene at det er en del av Regjerings mål om fornybar energi. Man henviser her til at Norge har skrevet under EUs fornybardirektiv og forpliktet seg til å ha en fornybar andel på 67,5 % i 2020. For å nå dette har man satt opp enda et mål om grønne sertifikater som NVE også henviser til. Målet om grønne sertifikater sier at Norge og Sverige skal sette i gang 26,4 TWh fornybar energi i perioden 2012-2020. I følge SSB kan Norge med dagens forbruk nå fornybardirektivet bare med hjelp av de grønne sertifikatene. Med den økning i forbruk vi har hatt de siste årene vil vi komme like under fornybardirektivet om vi bare tar sikte på å tilfredsstille fornybardirektivet med de grønne sertifikatene (Økonomiske Analyser 6/2011 Ann Christin Bøeng "Hvordan kan Norge nå sitt mål om fornybar energi til 2020?").

Alternativ løsning - energieffektivisering

Fornybardirektivet kan ikke bare nås ved hjelp av å øke produksjonen, men også ved å gjennomføre energieffektiviseringstiltak. Gjennom utallige utredninger er det påvist tilstrekkelig stort potensiale til at det er gode muligheter å oppfylle kravet om 67,5% fornybarandel uten å bygge ut enda mere ny kraft med konsekvenser for naturmiljøet.

Vi må se tiltak for energieffektivisering som en vesentlig del av arbeidet med å tilfredsstille fornybardirektivet, men det er ikke vurdert i NVEs konsesjonsvedtak.

Grønne sertifikat – målsettinga er nesten nådd

I tillegg er målet med de grønne sertifikatene nådd eller snart nådd. Det finnes i dag ikke noen samlet statistikk over konsesjoner som kan få eller har fått grønne sertifikater, men vi har en del materiale til å kunne vurdere dette.. Det er nå gitt

konsesjon til 15 TWh fornybar energi som kan få grønne sertifikater i Norge, av både vannkraft og vindkraft. Av dette er drøyt 5 TWh til klagebehandling og dermed ikke endelig avgjort. I Sverige har de ikke oversikt over konsesjoner til vannkraft og biobrensel, men prognoser tilsier at de kommer bygge ut 5 TWh biobrensel til 2020. De har i tillegg en oversikt over vindkraft fra november 2011 som viser på at de har gitt endelig konsesjon til og bygget ut over 12 TWh som kan få grønne sertifikater. Småskala vindkraft på under 5 MW er ikke med i statistikken, hverken for Sverige eller Norge. **Dette betyr at det i dag, med det vi har oversikt over, bare har igjen 4 TWh å gi endelig konsesjon til i Norge og Sverige, for å nå målet for de grønne sertifikatene innen 2020.**

Dette vil med andre ord si at målsettinga for de grønne sertifikatene i hovedsak allerede er nådd gjennom de eksisterende konsesjonene, slik at hensynet til å oppfylle de målet for de grønne sertifikatene er et svakt argument for å gi konsesjon til mange nye store og konfliktfylte vindkraftanlegg i Trøndelag.

Hvor stor andel blir bygget?

Som NVE skriver i sine vedtak er det markedskrefter som styrer hvor mye som blir bygget og en del prosjekter blir ikke realisert. Statistikken over sier uansett at med flere år igjen har vi kommet langt med målene om fornybar energi og kan la være å gi konsesjon til de mest konfliktfylte prosjektene og konsentrere oss om de som er mindre konfliktfylte. Spørsmålet er hvor mye som kommer bli bygget og hvorfor enkelte anlegg ikke blir bygget til tross for at de får konsesjon. Når man ga kraftlinjen Namsos – Storheia konsesjon skrev man at det trengs 600 – 800 MW vindkraft langs linjen for å få den lønnsom. Man har gitt konsesjon til 885. Man skriver også i vedtaket for Storheia - Trollheimen: ”NVE er enige med Statnett i vurderingen av at det bør realiseres minst 400-500 MW vindkraft inn mot den planlagte transformatorstasjonen i Snillfjord hvis bygging av en 420 kV radial og ny transformatorstasjon skal vurderes som rasjonell.” Det tilsier at NVE beregner at det meste kommer bli bygget eller at man får inn nye søknader langs Sør-Trøndelags kyst som kommer bli lønnsomme selv om ikke dagens prosjekter er det.

Leser man hva NVE skriver om fylkesdelplan vindkraft for Sør Trøndelag kan man se: «Planen legger til grunn at det bygges ut vindkraftverk med samlet installert effekt på 700-1000 MW i Sør-Trøndelag fylke. Det foreligger planer om vindkraftverk med samlet installert effekt på godt over 1000 MW i Sør-Trøndelag. I den sammenheng vil NVE påpeke at målet for vindkraftutbygging ikke er nådd selv om det gis vindkraftkonsesjoner. Med sertifikatmarkedet lagt til grunn for fremtidens vindkraftutbygging vil det måtte gis konsesjon til flere områder enn det som faktisk vil bli bygget. Sertifikatsystemet er markedsbasert og ikke alle prosjekter vil kunne la seg realisere.» Man har nå gitt vindkraftkonsesjoner på 1400 MW, hvorav 121 er allerede bygget. Det tilsier at en tredjedel av prosjektene man gir konsesjon til ikke blir bygget og at vi kan forvente at NVE har planer om å gi konsesjon til mye mer vindkraft langs Sør-Trøndelags kyst for å gjøre kraftlinjene lønnsomme.

Selv om man beregner at en tredjedel av prosjektene ikke blir realisert må man ta høyde for at alle blir bygget ut dersom det blir god lønnsomhet for vindindustrien i årene framover. Derfor burde man ikke bare ha brukt sumvirkninger av det som har fått konsesjon i dag når man diskuterte samlet belastning, men også lagt til at det kan bli 1800 MW vindkraft langs kysten i Sør-Trøndelag. **Vi mener derfor at man ikke**

godt nok har utredet sumvirkninger som dagens og fremtidige inngrep vil medføre.

I denne diskusjonen må man også se på hvorfor vindkraftanlegg eventuelt ikke blir bygget. I Sverige har mange selskaper fått problemer med å finansiere sine prosjekter på grunn av at de grønne sertifikatene har sunket i pris på grunn av for mye vindkraft. (<http://www.tu.no/energi/2012/05/08/svensk-vindkraft-blor>). Dette er nye signaler fra Sverige hvor Energimyndigheten har opplyst om at fram til nå har nesten all landbasert vindkraft som får konsesjon blitt realisert (personlig kontakt med Energimyndigheten). Dersom for mye energitilgang og lave priser på sertifikatemarkedet er grunnen til at vindkraftanlegg ikke blir realisert, er spørsmålet om vi kommer så mye nærmer de mål vi har om å produsere fornybar energi gjennom å gi enda flere konsesjoner. Både prosjektene på Fosen og i Snillfjord gir samfunnet kostnader på grunn av at vi må betale for kraftlinjer som ødelegger naturen. Om man kun beregner at noen få av prosjektene vil bli realisert er det meget dårlig bruk av areal og penger å bygge mange kraftlinjer som kun får en liten del av den vindkraft som kreves for å få dem lønnsomme.

Biologisk mangfold

§12 Naturmangfoldsloven

Naturmangfoldslovens målsetting er å hindre ytterligere tap av biologisk mangfold, og som et middel til å oppnå dette, sier §12 at det skal brukes miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder, og vi siterer fra veiledninga til Direktoratet for Naturforvaltning:

”I lovens § 12 er det gitt retningslinjer om at det skal velges teknikker, driftsmetoder og lokalisering som gir det beste samfunnsmessige resultatet. Da er det viktig at hensynet til naturmangfoldet er en viktig faktor. Generelt sett skal den løsningen som er best for miljøet velges, selv om den fører til ekstra kostnader. Det må vurderes konkret hva som gir det beste samfunnsmessige resultatet. Her vil også andre samfunnshensyn enn hensynet til naturmangfoldet trekkes inn i vurderingen.”

Vi kan ikke se at NVE har gjennomført den vurderinga som Naturmangfoldlovens §12 krever.

Alle vindkraftanleggene som har fått konsesjon er plassert i områder som Nasjonale retningslinjer for lokalisering og planlegging av vindkraft har pekt ut som områder man bør unngå av hensyn til naturmiljøet, og for noen av områdene er lokaliseringa karakterisert som svært konfliktylt.

NVE viser til målsettinger om å oppnå en viss mengde tilgjengelig energi, og da krever Naturmangfoldslovens §12 at det blir gjort vurderinger av alternativ, både når det gjelder teknikker og når det gjelder lokalisering.

Vi vil i denne sammenhengen nevne eksempel noen alternative tiltak som burde vært vurdert som en følge av kravene i Naturmangfoldlovens §12:

- Energieffektivisering som et miljømessig vesentlig bedre alternativ, samtidig som dette som regel vil være rimeligere enn vindkraft. Strømmen som frigjøres ved effektivisering blir ofte tilgjengelig når behovet er som størst og trenger ikke kraftlinjer.

- Lokalisering av vindkraftanlegg til områder med vesentlig mindre negative miljømessige følger. Dette kan bety områder med mindre vind, og dermed større kostnad pr kWh, men lova krever at den løsningen som er best for miljøet skal bli valgt, selv om den fører til større kostnader.
- Småskala vindkraft og vindkraft i områder hvor den ikke er i konflikt med naturverdier.
- Oppgradering av vannkraftanlegg.

Så lenge slike vurderinger ikke er konkret gjennomført med henvisning til §12 i Naturmangfoldsloven, så vil vi hevde at konsesjonene er gitt på sviktende juridisk grunnlag.

Hubro

Hubro er sterkt truet og holder framfor alt til på kysten, hvor man planlegger mye vindkraft og kraftlinjer. En stor del av kraftlinjene som man har gitt konsesjon til er 420 kV som ikke utsetter hubro for elektrokusjon. Det betyr imidlertid ikke at de er uten innvirkning på hubrobestanden. Kollisjoner med linjene kan også drepe og skade fugler, selv om det ikke skjer en elektrokusjon. De fleste vindkraftanlegg har hubrolokaliteter minst noen kilometer fra planområdet og studier med radiomerket hubro avslører at det ofte er fjellområdene som blir brukt til jakt. En del anlegg har også gamle lokaliteter nær eller i anleggene, men også gamle lokaliteter har en verdi. Hva vi kan se i vedtak har man påvist at hubro har aktive eller gamle hekkeplasser i eller nær samtlige vindkraftanlegg i Sør-Trøndelag unntatt Valsneset. Det finnes eksempler på at forstyrrelser nært en lokalitet har medført at hubroen har forlatt hekkeplassen, for deretter å komme tilbake når plassen har vært uten forstyrrelser i mange år. De flytter derfor rundt en del, så selv en hekkeplass som var forlatt når utredningen ble gjort, kan fortsatt ha stor verdi. Sumeffekten av fortregelse i jaktområder og kollisjoner med kraftlinjer kan medføre at nedgangen i hubrobestanden som vi har sett det siste hundre årene vil fortsette.

Havørn

NVE legger feilaktig informasjon til grunn når de regner med at den samlede belastningen ikke vil ha innvirkning på havørnbestanden. For å underbygge påstanden nevner man resultat fra Birdwind prosjektet på Smøla som kom fram til at havørnen på Smøla hadde en bestandsvekst. Det stemmer at havørnen hadde en bestandsvekst i Smøla kommune. I vindkraftanlegget og i randsonen kunne man se en nedgang. Med alle de anleggene som er planlagt i Sør-Trøndelag kommer mange områder med havørn til å bli påvirket. En nedgang i anleggene og i randsonene kan ha stor innvirkning.

Andre rødlistede arter

Man har gjort en vurdering av de arter som som var på rødlista i 2006 som var den nyeste rødlista når utredningene ble utført. I 2010 kom en ny rødlista med en del endringer. NVE har lagt til grunn at en del av de undersøkte artene i dag har livskraftige bestander og regner da med at man ikke trenger å ta hensyn til dem. Arter som ikke var på rødlista i 2006 ble ikke undersøkt like nøyaktig som arter som var på

rødlista og har etter hva vi kan se ikke blitt tatt med i vurderingen. Vi mener derfor at naturmangfoldloven § 8 ikke er oppfylt og mener at man må gjøre en ny vurdering hvor man tar hensyn til arter som ikke var på rødlista i 2006. Dette innebærer også at man eventuelt må gjøre nye feltundersøkelser.

Status på mål om å bevare biologisk mangfold

Norge har som mål at biologisk mangfold skal tas vare på i sine naturlige utbredeleområder, det gjelder fra gennivå til naturtypenivå. Arealendringer peker seg ut som den største grunnen til at arter er truede, 87 % av artene på rødlista i 2010 var truet på grunn av arealendringer. Revideringen av rødlista 2010 medførte en del endringer i trusselkategori. 189 arter som var truet eller nær truet i 2006 har nå livskraftige bestander, samtidig ble 193 arter truet eller nær truet. Dessuten var det mer enn dobbelt så mange arter som ble flyttet til en høyere trusselkategori enn hva som ble flyttet ned. Det tyder på at vi må ta større hensyn til biologisk mangfold i årene framover om vi skal oppfylle regjeringens mål.

Med bakgrunn av dette mener vi at vedtaket ikke er i henhold til nasjonale mål og internasjonale forpliktelser om å ta til vare biologisk mangfold.

INON

Man skriver at vedtaket sammen med det som ble gitt konsesjon på Fosen vil gi et tap av INON på 230 km². Når dette ikke er grunn nok for å avslå søknadene lurer vi på hvor mye INON som må gå tapt for at regjeringens mål om bevaring av urørt natur skal gå foran vindkraft og kraftlinjer. Til sammenligning tapte Sør-Trøndelag i perioden 2003-2008 95,8 km² og plasserte Sør-Trøndelag blant de fylker som tapte mest INON i den perioden. Bortfall av 230 km² innebærer et tap som tilsvarer 22 % av hva som gikk tapt i hele Norge i perioden 2003-2008.

Regjeringen har satt opp en liste med hvilke områder som er de viktigste. Det er områder som går fra kyst til fjell, områder i regioner med lite igjen og villmarkspregede områder. Flere av områdene som går tapt på grunn av vindkraft i Sør-Trøndelag, oppfyller minst ett av de kriteriene. Unntatt Heimsfjellet kan vindkraftanlegg med tilhørende nett ødelegge eller sterkt redusere samtlige områder i fylket som går fra kyst til fjell. Flere av områdene er viktige for friluftsliv og biologisk mangfold. **På bakgrunn av dette kan vi ikke se at NVE følger regjeringens mål gjennom å gi konsesjon til anleggene i Snillfjord og på Frøya.**

Støy

Man skriver i vedtaket "Fosen Naturvernforening viser til Klima- og forurensningsdirektoratets anbefalinger om lavere støygrenser i såkalte stille områder, og ber om at det settes en strengere støygrense enn i gjeldende retningslinjer. NVE viser i den sammenheng til *Retningslinje for behandling av støy i arealplanlegging (T-1442)*, der det anbefales at kommunene kartlegger stille områder. Det står at kartlagte stille områder som etter kommunens vurdering er viktige for natur- og friluftsinnteresser bør avmerkes som grønn sone, slik at de synliggjøres og bedre kan

ivaretas gjennom arealplanlegging. Det står videre at kommunen bør vurdere behovet for arealbruksbestemmelser i forhold til støy i denne type områder. NVE konstaterer at Snillfjord kommune ikke har avmerket noen deler av plan- og influensområdene til Geitfjellet vindkraftverk som grønn sone. NVE vil ikke sette strengere støygrenser enn grensene som er satt av Klima- og forurensningsdirektoratet.”

Det kan virke som om man velger å se bort fra T-1442 på grunn av at det ikke er merket ut på kartet at det skal være stille område. Om man leser i T-1442 ser man at det ikke er et krav om å merke hvilke områder som ikke burde bli påvirket av støy, men at man har satt opp anbefalte grenseverdier uansett om de er merket eller ikke. For urørte fjellområder som de fleste av områdene består av i dag kan man lese at fremmede lyder i prinsippet er uønsket. Leser man retningslinjene ser man at selv grønnskulpturer i tettsteder burde ha mindre støy enn hva man får i et vindkraftanlegg.

Friluftsliv

NVE har blandet sammen begreper i sitt vedtak. Friluftsliv defineres som ”Friluftsliv er opphold og fysisk aktivitet i friluft i fritiden med sikte på miljøforandring og naturopplevelse.” Et område med fem meter brede veier, svære vindturbiner, oppstillingsplasser på mange hundre kvadratmeter og støy som er på samme nivå som i en by kan ikke regnes som et område med friluft hvor man får naturopplevelser. Vi mener derfor at det at folk går i et vindkraftanlegg ikke skal kalles for friluftsliv, akkurat som det ikke kalles for friluftsliv om man går i andre industrianlegg. Derfor blir de negative effektene på friluftsliv større enn hva man får et inntrykk av i begrunnelsen for vedtaket.

Flere av områdene er i dag viktige friluftsområder og er godt synlige fra andre viktige friluftsområder. Den samlede effekten av de tre anleggene i Snillfjord har stor innvirkning på mulighetene å bedrive friluftsliv gjennom at de tre nærmeste friluftsområdene ved Krokstadøra blir gjort til vindkraftanlegg. Selv med en liten utbygning på Frøya har det stor innvirkning på friluftslivet. Frøya er småkupert så anlegget vil bli godt synlig fra hele øya. Dessuten har de som bor på en øy dårligere muligheter enn fastlandsboende å komme til alternative friluftsområder hvor høye industrianlegg ikke er dominerende.

De fleste områder hvor det er planlagt vindkraft er viktige for friluftsliv. Sammen med det som fått konsesjon på Fosen vil vindkraftanleggene ødelegge de fleste viktige friluftsområder langs kysten i fylket og være dominerende for de få områder som blir igjen.

Med bakgrunn av dette er NVEs vedtak ikke i henhold til St. Meld. nr. 39 (2000-2001) som slår fast at et mål er: ”Alle skal ha høve til å drive friluftsliv som helsefremjande, trivselsskapande og miljøvennleg aktivitet i nærmiljøet og i naturen elles.”

Reiseliv

NVE legger til grunn at det vil komme flere turister når man bygger anlegget og henviser til Smøla hvor det nå er flere gjestedøgn. Man må huske på at kyst med urørt natur forsvinner i raskere takt enn hva vindkraft bygges langs kysten. Det betyr at i framtiden vil ikke vindkraft være en stor turistattraksjon, det vil man ha mulighet å se

overalt, men urørt kystnatur blir en mangelvare. Å sammenligne med Smøla er ikke relevant. Smøla blir brukt for å vise fram vindkraft og med det antall vindkraftanlegg som planlegges langs kysten kommer det bli få som reiser på studiereise til hvert område.

Landskap

Man skriver om Svarthammaren: «Det fremgår av konsekvensutredningen for Engvikfjellet vindkraftverk at planområdet ligger i et *typisk landskapsområde for regionen*, og at det ikke er spesielle nasjonale landskapsverdier i området. Vindkraftverket vurderes til å ha *middels negativ konsekvens* for landskapet.» Hva man glemmer, er at i hele fylket er det planlagt vindkraft i denne typen av landskap. Det er derfor feil å legge til grunn at det er en vanlig landskapstype som vi kan ofre til vindkraftanlegg. Vedtaket medfører at sammen med vedtaket om vindkraftanleggene på Fosen vil hele kysten av Sør-Trøndelag bli preget av vindkraft. Skal man oppleve kystlandskap uten dominans av vindkraft må man om OED opprettholder NVEs vedtak reise bort fra Sør-Trøndelag.

420 kV linjen

Vi mener at man må behandle vindkraftanleggene på Fosen og Snillfjord før man gir konsesjon til kraftlinjene. Statnett skriver i sin utredning: «Uten vindkraftproduksjon på Fosen, vurderes imidlertid ikke den planlagte forbindelsen over Fosen til Snillfjord og Orkdal/Trollheim som den mest rasjonelle løsningen. Økt nord-sør kapasitet gjennom Trøndelagsfylkene vil da kunne fremskaffes mer rasjonelt ved å spenningsoppgradere den andre/parallelle 300 kV ledningen nordfra mellom Tunnsjødal og Klæbu (simplex, nybygging og riving). Med en slik løsning utnyttes i all hovedsak eksisterende trasé, og det unngås å beslaglegge nye arealer over Fosen. I et fremtidsbilde uten mye vindkraft på Fosen og tilhørende behov for 420 kV overføringskapasitet over Fosen, vil en indre løsning også medføre betydelig færre kilometer ledning og lavere investeringskostnader.»

Det betyr at man hadde kunnet bygge en kraftlinje som er både billigere og har mindre negativ virkning på naturen om søknadene på Fosen blir avslått. Derfor burde man ha ventet med å gi konsesjon til Storheia – Trollheimen til høsten når OED har sluttført klagebehandlingen om vindkraftanleggene på Fosen.

Klagen støttes av følgende organisasjoner i FNF: FIVH-Trondheim, Naturvernforbundet i Sør-Trøndelag, Norges Jeger og Fiskerforbund i Sør-Trøndelag, Norsk Botanisk forening Trøndelagsavdelinga, Norsk Ornitologisk Forening avdeling Sør-Trøndelag, Syklistenes Landsforening, Trondhjems Turistforening, Trondheim Turmarsjforening og WWF Midt-Norge.

Staffan Sandberg
Fylkeskoordinator
FNF Sør-Trøndelag

Kopi:
Fylkesmannen i Sør-Trøndelag
Sør-Trøndelag fylkeskommune
Direktoratet for Naturforvaltning